

Asia T-464/04

**Independent Music Publishers and Labels Association
(Impala, association internationale)**

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio

Kilpailu – Asetus (ETY) N:o 4064/89 – Päätös, jolla yrityskeskittymä todetaan yhteismarkkinoille soveltuvaksi – Musiikkiäänitteiden markkinat ja verkkomusiikin markkinat – Yhteinen määräävä markkina-asema – Vaara yhteisen määräävän markkina-aseman luomisesta – Edellytykset – Markkinoiden avoimuus – Ehkäisemiskeinot – Perustelut – Ilmeinen arviointivirhe

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (kolmas jaosto)
13.7.2006 II - 2298

Tuomion tiivistelmä

1. *Kilpailu – Yrityskeskittymät – Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi – Sellaisen yhteisen määräävän markkina-aseman luominen, joka rajoittaa olennaisesti yhteismarkkinoilla vallitsevaa toimivaa kilpailua*
(Neuvoston asetus N:o 4064/89)

2. *Kilpailu – Yrityskeskittymät – Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi – Yhteinen määräävä markkina-asema, joka rajoittaa olennaisesti yhteismarkkinoilla vallitsevaa toimivaa kilpailua*
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 3 kohta)
3. *Kilpailu – Yrityskeskittymät – Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi – Sellaisen yhteisen määräävän markkina-aseman luominen, joka rajoittaa olennaisesti yhteismarkkinoilla vallitsevaa toimivaa kilpailua*
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 3 kohta)
4. *Kilpailu – Yrityskeskittymät – Vaara sellaisen yhteisen määräävän markkina-aseman luomisesta tai olemassaolosta, joka rajoittaa olennaisesti yhteismarkkinoilla vallitsevaa toimivaa kilpailua*
(Neuvoston asetus N:o 4064/89)
5. *Kilpailu – Yrityskeskittymät – Yhteismarkkinoille soveltuvaksi julistaminen asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla*
(EY 253 artikla; neuvoston asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohta)
6. *Toimielinten säädökset, päätökset ja muut toimet – Perustelut – Perusteluvollisuuden laajuus*
(EY 253 artikla; neuvoston asetuksen N:o 17 3 artikla; neuvoston asetus N:o 4064/89)
7. *Kilpailu – Yrityskeskittymät – Komission suorittama tutkinta*
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artikla)
8. *Kilpailu – Yrityskeskittymät – Hallinnollinen menettely – Väitetiedoksianto*
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artikla)
9. *Kilpailu – Yrityskeskittymät – Hallinnollinen menettely*
(Neuvoston asetus N:o 4064/89)
10. *Kilpailu – Yrityskeskittymät – Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi – Sellaisen yhteisen määräävän markkina-aseman vahvistuminen, joka rajoittaa olennaisesti yhteismarkkinoilla vallitsevaa toimivaa kilpailua*
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 3 kohta)

11. *Kilpailu – Yrityskeskittymät – Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi – Yhteisen määräävän markkina-aseman luominen tai tällaisen olemassa olevan aseman vahvistaminen*
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 3 kohta)
12. *Kilpailu – Yrityskeskittymät – Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi – Sellaisen yhteisen määräävän markkina-aseman luominen, joka rajoittaa olennaisesti yhteismarkkinoilla vallitsevaa toimivaa kilpailua*
(Neuvoston asetus N:o 4064/89)

1. Silloin kun on vaara yhteisen määräävän markkina-aseman luomisesta, komission on yrityskeskittymien valvonnasta annettua asetusta N:o 4064/89 soveltaessaan relevantteja markkinoita kartoittavan tutkimuksen perusteella arvioitava, johtaako sen käsiteltävänä olevan keskittymän toteuttaminen tilanteeseen, jossa keskittymän osapuolet ja yksi tai useampi ulkopuolinen yritys estävät olennaisesti tehokasta kilpailua relevanteilla markkinoilla, kun näillä yrityksillä on yhdessä juuri keskinäisten siteidensä vuoksi mahdollisuus omaksua sama toimintalinja markkinoilla ja toimia huomattavassa määrin muista kilpailijoista, asiakkaistaan ja lopulta myös kuluttajista riippumatta.

tystä niiden vaikutusten arvioimiseksi, jotka keskittymästä aiheutuvat kilpailulle relevanteilla markkinoilla, ja komission on esitettävä tästä vankkoja todisteita.

Kyse ei näet ole menneiden tapahtumien tutkimisesta, joiden osalta on usein käytettävissä monia seikkoja, joiden perusteella tapahtumien syyt voidaan ymmärtää, eikä liioin nykyisten tapahtumien tutkimisesta, vaan kyse on niiden tapahtumien ennustamisesta, jotka sattuvat tulevaisuudessa suuremmalla tai pienemmällä todennäköisyydellä, jos ei tehdä päätöstä, jolla suunniteltu keskittymä kielletään tai sen ehtoja täsmennetään. Tällainen ennuste edellyttää siten erilaisten syy-seuraus-ketjujen hahmotamista, jotta voidaan hyväksyä ne, joiden todennäköisyys on suurin.

Tällainen tulevaisuuteen suuntautuva selvitys edellyttää erityisesti sellaisten seikkojen huolellista tutkimista, joilla on kussakin yksittäistapauksessa merki-

(ks. 245, 248, 522 ja 523 kohta)

2. Yrityskeskittymän seurauksena voi syntyä yhteinen määräävä markkina-asema, joka rajoittaa olennaisesti toimivaa kilpailua yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla, kun sen seurauksena olisi, kun otetaan huomioon relevanttien markkinoiden ominaispiirteet ja keskittymän niiden rakenteeseen aiheuttamat muutokset, että määräävässä asemassa olevan oligopolin jokainen jäsen pitäisi yhteiset edut huomioon ottaen mahdollisena, taloudellisesti järkevänä ja näin ollen suotavana noudattaa markkinoilla pysyvästi samaa toimintalinjaa voidakseen myydä tuotteita kilpailutilanteessa muodostuneita hintoja korkeammilla hinnoilla tarvitsematta turvautua EY 81 artiklassa tarkoitettuun sopimuksen tekemiseen tai menettelytapojen yhdenmukaistamiseen ja ilman, että nykyiset tai potentiaaliset kilpailijat taikka asiakkaat ja kuluttajat voisivat reagoida tehokkaasti.

(ks. 246 kohta)

3. Kolmen edellytyksen on täyttyvä, jotta yhteinen määräävä asema, joka rajoittaa vallitsevaa toimivaa kilpailua olennaisesti yhteismarkkinoilla tai sen merkittävässä osassa, voisi syntyä keskittymän seurauksena. Ensinnäkin markkinoiden on oltava riittävän avoimet, jotta käyttäytymistään yhteensovittavat yritykset kykenevät seuraamaan riittävässä määrin, noudatetaanko yhteensovittamista koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä. Toiseksi

on oltava pakotteita, joita sovelletaan, jos käyttäytyminen poikkeaa yhteisestä toimintalinjasta. Kolmanneksi yhteensovittamiseen osallistumattomien yritysten, kuten nykyisten ja potentiaalisten kilpailijoiden, sekä kuluttajien ennakoitavissa oleva reaktio ei saa vaarantaa yhteisestä toimintalinjasta odotettavia tuloksia.

(ks. 247 kohta)

4. Kun komissio arvioi sellaisen määräävän markkina-aseman syntymisen vaaraa, joka rajoittaa olennaisesti toimivaa kilpailua yhteismarkkinoilla, sen on asetuk-sella N:o 4064/89 käyttöön otetun yritys-keskittymien valvonnan yhteydessä lähtökohtaisesti tehtävä tarkka ennuste markkinoiden ja kilpailunedellytysten todennäköisestä kehityksestä tulevaisuuteen suuntautuvan selvityksen perusteella, mikä edellyttää monitahoisia taloudellisia arviointeja, joita varten komissiolla on käytettävissään laaja har-kintavalta, kun puolestaan yhteisen mää-räävän markkina-aseman olemassaoloa koskeva toteamus perustuu päätöksen-tekohetkellä olemassa olevan tilanteen konkreettiseen tutkimukseen. Yhteisen määräävän markkina-aseman olemas-saolon määrittämisen on perustuttava useisiin jo toteen näytettyihin aikaisem-

piin tai senhetkisiin tosiseikkoihin, jotka osoittavat merkittävän kilpailunrajoituksen olevan olemassa markkinoilla sen vuoksi, että tietyt yritykset ovat hankkineet vallan päättää yhdessä samasta toimintalinjasta markkinoilla merkittävässä määrin kilpailijoistaan, asiakaskunnastaan ja kuluttajista riippumatta.

olemassaolon, vaikka ei ole olemassa vankkoja suoria todisteita markkinoiden voimakkaasta avoimuudesta, kun otetaan huomioon se, että avoimuus voidaan päätellä tällaisista seikoista.

(ks. 250–252 kohta)

Tästä seuraa, että arvioitaessa yhteisen määräävän markkina-aseman olemassaoloa yhteisen määräävän markkina-aseman käsitteen teoreettisesta tarkastelusta johdetut kolme edellytystä sille, että yhteinen määräävä markkina-asema voitaisiin luoda, ovat tosin myös välttämättömiä, mutta ne voidaan tarvittaessa näyttää toteen epäsuorasti mahdollisesti hyvin heterogeenistenkin yhteisen määräävän markkina-aseman olemassaoloon liittyvien merkkien, ilmenemismuotojen ja ilmiöiden muodostaman indisioiden ja todisteiden kokonaisuuden perusteella.

5. Silloin kun komissio julistaa yrityskeskittymän yhteismarkkinoille soveltuvaksi yrityskeskittymien valvonnasta annetun asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella, perusteluvelvollisuuden täyttymisen välttämätön ja riittävä edellytys on, että kyseisessä päätöksessä esitetään selkeästi ja yksiselitteisesti perustelut, joiden vuoksi komissio on katsonut, että riidanalainen yrityskeskittymä ei herätä vakavia epäilyjä soveltuvuudestaan yhteismarkkinoille. Tästä velvollisuudesta ei kuitenkaan voida päätellä, että komissiolla olisi tällaisessa tapauksessa velvollisuus perustella arviointiaan kaikkien sellaisten oikeudellisten seikkojen tai tosiseikkojen osalta, joilla saattaa olla yhteys ilmoitettuun yrityskeskittymään ja/tai joita on esitetty hallinnollisen menettelyn aikana.

Siten erityisesti hintojen tiivis yhdenmu-kaistaminen pitkäksi ajaksi etenkin silloin, jos ne ovat kilpailukykyiset hinnat ylittävällä tasolla, yhdistettynä muihin yhteiselle määräävälle asemalle tyypillisiin tekijöihin saattaa muun järkevän selityksen puuttuessa riittää osoittamaan yhteisen määräävän markkina-aseman

(ks. 281 kohta)

6. Asetuksella N:o 4064/89 käyttöön otetun yrityskeskittymien valvonnan yhteydessä väitetiedoksianto on vain valmisteluasiakirja, jossa esitetyt arvioinnit ovat täysin alustavia, ja komissio on velvollinen ottamaan huomioon hallinnollisen menettelyn aikana kerätyt todisteet sekä asianomaisten yritysten esittämät lausumat ja hylkäämään väitteet, jotka loppujen lopuksi osoittautuvat perusteettomiksi. Tämä pätee erityisesti silloin, kun kyseessä ovat alustavat arvioinnit, jotka on tehty useita vuosia aikaisemmin tutkittaessa toista keskittymähanketta, tai arvioinnit, joita toinen kilpailuviranomainen on esittänyt toisessa asiayhteydessä.
7. Yrityskeskittymien valvonnasta annetun asetuksen N:o 4064/89 aineellisissa säännöksissä ja erityisesti sen 2 artiklassa komissiolle annetaan tiettyä harkintavaltaa erityisesti taloudellisten seikkojen arvioinnissa. Tämän harkintavallan käytön tuomioistuINVALVONNASSA, jolla on olennainen merkitys keskittymien valvontaa koskevien säännösten täsmentämisessä, on näin ollen otettava huomioon se harkintavalta, joka liittyy keskittymien valvontajärjestelmään kuuluviin taloudellisuusluonteisiin oikeussäännöksiin.

Lopullinen päätös on siten perusteltava ainoastaan kaikkien suunnitellusta keskittymästä relevanttien markkinoiden kilpailulle aiheutuvien vaikutusten arvioimiseen liittyvien seikkojen ja tekijöiden kannalta. Tästä seuraa, että pelkäänsä se, että komissio ei ole selittänyt päätöksensä tekstiosassa näkemystensä muutoksia väitetiedoksiantoon sisältyneisiin näkemyksiin verrattuna, ei sellaisenaan voi merkitä perustelujen puuttumista tai riittämättömyyttä.

Vaikka yhteisön tuomioistuimet tunnustavat komissiolla olevan harkintavaltaa taloudellisissa asioissa, se ei tarkoita sitä, että niiden on pidättäydyttävä valvomasta sitä, miten komissio on tulkinnut taloudellisuusluonteisia seikkoja. Yhteisöjen tuomioistuinten on paitsi muun muassa tutkittava esitettyjen todisteiden aineellinen paikkansapitävyys, luotettavuus ja johdonmukaisuus myös tarkistettava, muodostavatko nämä todisteet merkityksellisten seikkojen kokonaisuuden, joka on otettava huomioon monitahoisesta tilanteesta arvioinnissa, ja voivatko kyseiset todisteet tukea päätelmiä, jotka niistä on tehty.

(ks. 285, 300 ja 335 kohta)

(ks. 327 ja 328 kohta)

8. Asetuksella N:o 4064/89 käyttöön otetun yrityskeskittymien valvonnan yhteydessä väitetiedoksianto on vain valmisteluasiakirja, jossa esitetyt arvioinnit ovat täysin alustavia, ja komissio on velvollinen ottamaan huomioon hallinnollisen menettelyn aikana kerätyt todisteet sekä asianomaisten yritysten esittämät lausumat ja hylkäämään väitteet, jotka loppujen lopuksi osoittautuvat perusteettomiksi. Tämä pätee erityisesti silloin, kun kyseessä ovat alustavat arvioinnit, jotka on tehty useita vuosia aikaisemmin tutkittaessa toista keskittymähanketta, tai arvioinnit, joita toinen kilpailuviranomainen on esittänyt toisessa asiayhteydessä. Tämä ei merkitse kuitenkaan sitä, että väitetiedoksiannolla ei olisi mitään arvoa tai merkitystä. Jotta hallinnolliselta tutkintamenettelyltä ei viettäisi täysin arvoa, sen lisäksi, että komission pitäisi kyetä selittämään – ei tosin päätöksessä mutta ainakin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeudenkäynnin yhteydessä – syyt, joiden vuoksi se katsoo alustavien arviointiensä olleen virheellisiä, etenkin päätökseen sisältyvien arviointien pitäisi olla yhteensopivia väitetiedoksiannossa tehtyjen tosiseikkoja koskevien toteamusten kanssa, ellei ole osoitettu, että ne olivat virheellisiä.

(ks. 335 ja 410 kohta)

9. Vaikka yrityskeskittymien valvontaa koskeva menettely perustuu väistämättä suureksi osaksi luottamukseen, koska komissio ei voi olla velvollinen tarkistamaan itse yksityiskohtaisesti kaikkien toimitettujen tietojen luotettavuutta ja paikkansapitävyyttä, komissio ei sitä vastoin voi mennä niin pitkälle, että se jakaisi ilman valvontaa vastuun tutkimuksen tiettyjen osien hoitamisesta keskittymän osapuolille, varsinkaan silloin kun nämä osat muodostavat olennaisen seikan, johon päätös perustuu, ja kun keskittymän osapuolten toimittamat tiedot ovat täysin vastakkaisia kuin komission tutkimuksessaan keräämät tiedot sekä päätelmät, joita se on niiden perusteella tehnyt.

(ks. 415 kohta)

10. Markkinoiden avoimuus, joka on välttämätön keskittymän vahvistaman yhteisen määräävän aseman tunnistamiseksi, on se avoimuus, joka mahdollistaa sen, että jokainen määräävässä asemassa olevan oligopolin jäsen kykenee saamaan selville muiden käyttäytymisen tutkiakseen, omaksuvatko ne saman toimintalinjan, eli sillä on oltava käytettävissään keino selvittää, omaksuvatko muut toimijat saman strategian ja pitävätkö ne sen voimassa. Markkinoiden avoimuuden pitäisi siten olla riittävä, jotta jokainen määräävässä asemassa olevan oligopolin jäsen kykenee tietämään riit-

tävän tarkasti ja välittömästi kaikkien muiden jäsenten käyttäytymisen kehityksen. Välttämätön avoimuus ei merkitse sitä, että jokainen jäsen voisi milloin tahansa saada selville pienimätkin yksityiskohdat oligopolin muiden jäsenten kaiken myynnin täsmällisistä ehdoista, mutta sen on yhtäältä mahdollistettava salaisen yhteensovittamisen ehtojen yksilöiminen ja toisaalta aiheuttava vakava vaara siitä, että oligopolin muut jäsenet huomaavat poikkeavan menettelytavan, joka on omiaan vaarantamaan salaisen yhteensovittamisen.

(ks. 440 kohta)

11. Kun yrityskeskittymien valvonnasta annettua asetusta N:o 4064/89 sovellettaessa tutkitaan sellaisen yhteisen määräävän markkina-aseman luomista, joka rajoittaa olennaisesti yhteismarkkinoilla vallitsevaa toimivaa kilpailua, edellytetään, jotta yhteisen määräävän markkina-aseman tilanne olisi toimiva, että on riittävästi ehkäiseviä tekijöitä, jotta varmistettaisiin kestäväällä tavalla kannustin olla poikkeamatta yhteisestä toimintalinjasta, mikä tarkoittaa sitä, että edellytetään, että jokainen oligopolin jäsen tietää, että erittäin voimakas kilpailu sen taholta sen markkinaosuuden

kasvattamiseksi aiheuttaisi samanlaista toimintaa muiden taholta, jolloin sen toimenpiteestä ei aiheutuisi mitään etua.

Jo pelkästään se, että on olemassa tehokkaita ehkäiseviä mekanismeja, on näet lähtökohtaisesti riittävää, koska jos oligopolin jäsenet noudattavat yhteistä strategiaa, ei ole tarvetta turvautua seuraamuksiin. Lisäksi tehokkain ehkäisevä keino on se, jota ei ole käytetty.

Koska tässä yhteydessä on kysymys tällaisen määräävän aseman olemassaolon tutkimisesta, kostokeinoihin liittyvä edellytys ei voi koostua pelkästään kostomekanismien olemassaolon selvittämisestä, vaan sen tutkimisesta, onko yhteistä toimintalinjaa rikottu ilman että tästä olisi seurannut kostotoimenpiteitä. Kahden päällekkäisen edellytyksen on tältä osin täytyttävä, jotta kostotoimenpiteiden toteuttamisen puuttumisen voitaisiin katsoa tarkoittavan sitä, että kostokeinoihin liittyvä edellytys ei täyty, eli on oltava todisteita yhteisestä toimintalinjasta poikkeamisesta, sillä niitä ilman ei ole tarpeen tutkia kostotoimenpiteiden käyttämisestä, ja tämän jälkeen todellista näyttöä kostotoimenpiteiden puuttumisesta.

(ks. 465, 466, 468 ja 469 kohta)

12. Komission suorittaman yhteisen määrävän markkina-aseman syntymisen määrittämistä koskevan tutkimuksen pitää perustua tulevaisuuteen suuntautuvaan tutkimukseen.

Komissio ei saa tämän kostotoimenpiteitä koskevan tutkimuksen yhteydessä etsiä todisteita kostotoimenpiteiden aikaisemmasta käytämisestä, vaan sen on selvitettävä tehokkaiden ehkäisevien mekanismien olemassaolo. Sellaisten todisteiden tutkiminen, jotka koskevat kostotoimenpiteiden aikaisempaa käyt-

tämistä, ei näet voi olla pätevä testi, koska tämä edellytys voi erinomaisesti täyttyä myös silloin, kun mitään kostotoimenpiteitä ei aikaisemmin ole ollut. Koska sen vaaran arviointi, luodaanko keskittymällä yhteinen määrävä markkina-asema, ei määritelmän mukaisesti perustu aikaisemman yhteisen strategian olemassaoloon, aikaisemmalla kostotoimenpiteiden käyttämättömyydellä ei ole mitään merkitystä.

(ks. 537 kohta)